

Ενότητα 13^η Δάμων και Φιντίας

Διονυσίου τυραννοῦντος
Φιντίας τις Πυθαγόρειος
ἐπιβεβουλευκῶς τῷ τυράννῳ,
μέλλων δὲ τῆς τιμωρίας τυγχάνειν,
ἠτήσατο παρά τοῦ Διονυσίου χρόνον
εἰς τό πρότερον ἅ βούλεται διοικῆσαι

·
δώσειν δ' ἔφησεν ἐγγυητὴν τῶν φί-
λων ἕνα.

Τοῦ δὲ δυνάστου θαυμάσαντος, εἶ-
ποιοῦτος ἐστι φίλος
ὅς ἑαυτὸν εἰς τὴν εἰρκτὴν ἀντ'
ἐκείνου παραδώσει,
προεκαλέσατό τινα τῶν γνωρίμων ὁ
Φιντίας,
Δάμωνα ὄνομα, Πυθαγόρειον φιλό-
σοφον,
ὅς ἔγγυος εὐθύς ἐγεννήθη.
Τινές μὲν οὖν ἐπήνουν τὴν
ὑπερβολὴν τῆς πρὸς τοὺς φίλους
εὐνοίας,

τινές δὲ τοῦ ἐγγύου προπέτειαν καί
μανίαν κατεγίνωσκον.
Πρὸς δὲ τὴν τεταγμένην ὥραν ἅπας
ὁ δῆμος συνέδραμεν,
καραδοκῶν εἰ φυλάξει τὴν πίστιν
Φιντίας.

Ἦδη δὲ τῆς ὥρας συγκλειούσης
Φιντίας ἀνελπίστως ἐπὶ τῆς ἐσχάτης
ῥοπῆς τοῦ χρόνου δρομαῖος ἦλθε.

Θαυμάσας οὖν ὁ Διονύσιος
ἀπέλυσεν τῆς τιμωρίας τὸν
ἐγκαλούμενον

καί παρεκάλεσε τοὺς ἄνδρας τρίτον
ἑαυτὸν προσλαβέσθαι εἰς τὴν φιλί-
αν.

Ὅταν ἀσκούσε τὴν ἐξουσίαν ὁ Διονύσιος,
κάποιος Φιντίας Πυθαγόρειος, που εἶχε
συνωμοτήσῃ ἐναντίον τοῦ ἀρχοντα,
καὶ ἐπρόκειτο νὰ τιμωρηθεῖ,
ζήτησε χρόνο ἀπὸ τοῦ Διονυσίου,
γιὰ νὰ τακτοποιήσῃ προηγουμένως τὶς ὑ-
ποθέσεις του·

καὶ εἶπε ὅτι θὰ δώσει γιὰ ἐγγύηση ἕνα φίλο
του.

Κι ἐπειδὴ ὁ ἀρχοντας ἀπόρησε ἀνὸς ὑπάρχει
τέτοιος φίλος

που θὰ δεχθεῖ νὰ φυλακιστεῖ ἀντὶ γιὰ ἐκεί-
νον,

ὁ Φιντίας προσκάλεσε κάποιον ἀπὸ τοὺς
φίλους του,

που ὀνομαζόταν Δάμων καὶ ἦταν Πυθαγό-
ρειος φιλόσοφος,

ὁ ὁποῖος μπήκε ἀμέσως ἐγγυητὴς του.

Μερικοὶ λοιπὸν, ἐπαινοῦσαν τὴν ὑπερβολὴ
τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς φίλους,

κάποιοι ὁμῶς καταλόγιζαν ἐπιπολαιότητα
καὶ παραφροσύνην στὸν ἐγγυητὴ.

Τὴν καθορισμένη ὥρα ὅλος ὁ λαὸς συγ-
κεντρώθηκε

περιμένοντας με ἀγωνία ἀνὸς Φιντίας τη-
ρήσει τὴν ὑπόσχεσή του.

Καὶ ὅταν πια πλησίαζε ἡ ὥρα,

ὁ Φιντίας ἀνέλπιστα ἦρθε τρέχοντας τὴν
τελευταία στιγμή.

Ὁ Διονύσιος, λοιπὸν, ἀπὸ θαυμασμὸ
ἀπάλλαξε ἀπὸ τὴν τιμωρία τὸν κατηγορο-
ῦμενο

καὶ ζήτησε ἀπὸ τοὺς (δύο) ἄνδρες νὰ τὸν
δεχτοῦν ὡς τρίτο μέλος τῆς φιλίας τους.

Νοηματική απόδοση του κειμένου

Ο Διόδωρος ο Σικελιώτης στο κείμενο αυτό αναφέρει την αξία της πραγματικής φιλίας. Κάποιοι Πυθαγόρειοι, που ονομαζόταν Φιντίας, είχε συνωμοτήσει εναντίον του τυράννου Διονυσίου και επρόκειτο να του επιβληθεί τιμωρία· ζήτησε όμως από τον τύραννο να του δώσει κάποιο χρονικό περιθώριο, για να τακτοποιήσει τις υποθέσεις του. Μάλιστα, είπε στον τύραννο ότι θα φέρει ως εγγυητή κάποιο φίλο του που θα έπαιρνε τη θέση του. Αυτά που είπε ο Φιντίας προκάλεσαν την απορία του τυράννου, ο οποίος σκέφτηκε αν υπάρχει τέτοιος φίλος που θα δεχόταν να μπει στη φυλακή αντί για εκείνον. Πραγματικά ο Φιντίας προσκάλεσε το Δάμωνα, που ήταν φίλος του, ο οποίος μπήκε εγγυητής. Μερικοί επαινούσαν τη στάση του εγγυητή, ενώ άλλοι τον θεωρούσαν επιπόλαιο και παράφρονα. Όλος ο λαός περίμενε με αγωνία να δει αν ο Φιντίας θα τηρούσε την υπόσχεσή του. Και πραγματικά ο Φιντίας κράτησε το λόγο του. Η στάση αυτή του Φιντία έκανε το Διονύσιο να του χαρίσει την ποινή και να ζητήσει από τους δύο άνδρες να θεωρούν φίλο τους το Φιντία.

Γραμματική

1. Να τοποθετήσετε τα παρακάτω απαρέμφατα στη σωστή στήλη: ἐπιλύσαι, ἔρριφέναι, κηρύττειν, καταπαύσειν, καταπεπεικέναι, λούειν, ἀγορευῆσαι, παραλλάξειν, λέγειν, τεταχέναι, ἀλιεῦσαι, κατωρυχέναι, ἀναμένειν, καθορίσειν, ἐπισπεῦσαι, ᾄσειν.

<u>ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ</u>	<u>ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ</u>	<u>ΑΟΡΙΣΤΟΣ</u>	<u>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ</u>

2. Να τοποθετήσετε τις παρακάτω μετοχές στη σωστή στήλη: παύσας, ἡ βλάψασα, τὸ ὠρικός, ἡ δεδιωχυῖα, ὁ παραλλάσσων, ἡ ἀλιεύσουσα, τὸ μένον, ὁ κατακρύψας, ἡ ἄρξουσα, τὸ πεπιστευκός, ὁ βλάπτων, τὸ ρῖψον.

<u>ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ</u>	<u>ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ</u>	<u>ΑΟΡΙΣΤΟΣ</u>	<u>ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ</u>

3. Να εντοπίσετε τις μετοχές στις παρακάτω φράσεις και να τις αναγνωρίσετε γραμματικά (ρήμα, χρόνος, γένος, αριθμός, πτώση):

α. Ὁ κακῶς βασιλεύων φθονερός ἐστί.

β. Ἰάσων εἰς τὸν ἰσθμὸν πλεύσας τὴν ναῦν (=το πλοίο) ἀνέθηκεν τῷ Ποσειδῶνι.

γ. Ἐρμῆς εἰς Πιερίαν παραγίγνεται κλέψων τὰς βοῦς τοῦ Ἀπόλλωνος.

- δ. Ξενοφῶν θύσας τοῖς θεοῖς ἐστράτευσεν.
- ε. Οἱ πολλάκις (=πολλές φορές) πεπιστευκότες τοῖς ψευδέσι φίλοις ὕστερον οὐδὲ τοῖς πιστοῖς πιστεύουσιν.
- στ. Οἱ Πέρσαι ἦλθον τὴν Ἑλλάδα ὑποτάζοντες.
- ζ. Ὁξεία ἦν ἡ φωνὴ τῆς ἀδούσης γυναικός.
- η. Κίρκη ἦδετο (=χαιρόταν) παραλλάξασα τοὺς ἐταίρους τοῦ Ὀδυσσέως εἰς ὕβας (=γουρούνια).

**4. Να γράψετε τα απαρέμφατα ὅλων των χρόνων στα παρακάτω ρήματα:
κινδυνεύω, φυτεύω, βλάπτω, πράττω, στρατεύω:**

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ

1. Να αναγνωρίσετε τις μετοχές στις παρακάτω προτάσεις:

- α. Ὀλίγοι ὄντες ἐνίκησαν.
- β. Ἦλθε ἔχων ναῦς (= πλοία) ὀλίγας.
- γ. Ἀκούσας δὲ ὁ νεανίσκος τὸν λόγον ἀπῆλθε λυπούμενος.
- δ. Ὁ σφῶζων τὴν πατρίδα μεγάλην τιμὴν ἔχει.
- ε. Ἀλέξανδρος ἀπέστειλεν Ἀμύνταν τοὺς ἐχθροὺς διώξοντα.
- στ. Ἐγὼ τὸ πρᾶγμ' εἰμὶ τοῦτο δεδρακώς (=που ἔχω κάνει / ο δράστης).
- ζ. Ἐλάχιστοι οἱ τὰ ἄριστα γινώσκοντες.
- η. Σαῦτα ἀκούσας ὁ λύκος ἐπορεύετο λέγων· «Ἐν ταύτῃ τῇ ἐπαύλει ἄλλα μὲν λέγουσιν, ἄλλα δὲ πράττουσιν».
- θ. Οἱ ἵππεύοντες ἐν ἀσφαλείᾳ στρεύονται.
- ι. Ἡ ὁδὸς ἡ ἀγουσα εἰς ἀρετὴν μακρὰ ἐστὶ.

2. Να βρείτε και να χαρακτηρίσετε τις μετοχές (επιθετικές, κατηγορηματικές, επιρρηματικές):

- α. Ξέρξης εἶδεν Ἀρτεμισίαν μαχομένην.
- β. Ἀγησίλαος προσέττατεν αὐτοῖς τοῖς ἄρχουσι πείθεσθαι.
- γ. Ὁ λέγων τοῦτο ψεύδεται.
- δ. Ἦλθεν οὗτος κλέψων τὰ ἐρίφια.
- ε. Θεοῦ θέλοντος ταῦτα ποιήσομεν.
- στ. Ἦλθεν τρέχων ἐκ Μαραθῶνος.

ζ. Ἄδικίαν ἐπράξατε λύσαντες τὰς σπονδὰς.

η. Οὐκ αἰσχύνομαι μανθάνων καίτοι γέρων ὦν.

3. Να αναγνωρίσετε στις προτάσεις που ακολουθούν το είδος του απαρεμφάτου (ειδικό-τελικό, έναρθρο-άναρθρο) και τη λειτουργία του (υποκ., αντικ., κατηγο.):

α. Ἀκολασίαν καλοῦσι τὸ ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἄρχεσθαι.

β. Τὸ ἀδικεῖν μέγα κακόν ἐστι.

γ. Οἱ σύμμαχοι ἔλεγον οὐκ εἶναι αὐτόνομοι.

δ. Τὸ λακωνίζειν ἐστὶ φιλοσοφεῖν.

4. Στις παρακάτω προτάσεις να βρείτε το είδος των απαρεμφάτων και το υποκείμενο τους:

α. Πάντες ἰατροὶ ἔλεγον αὐτὸν μὴ κινδυνεύειν, ἀλλὰ χρονίσαι ἐν τῇ νόσῳ.

β. Οἱ ἰατροὶ οὐκ ἐῷσι τοὺς νοσοῦντας ἀποθνήσκειν.

γ. Ὁ θάνατος καὶ ὁ Ἄδης ἔμελλον καὶ σὲ γράψαι.

δ. Ἐγὼ προσπεσὼν ἐξωμοσάμην αὐτοῖς μὴ ἀληθῆ ἰατρὸν εἶναί σε.

5. Να χαρακτηρίσετε τα απαρέμφατα (ειδικά - τελικά) και να βρείτε το υποκείμενό τους:

α. Νομίζομεν ὑμᾶς πιστοὺς φίλους εἶναι.

β. Κῦρος παραγγέλλει τῷ Κλεάρχῳ ἤκειν.

γ. Ἔλεγον Κῦρον ἄριστον ἄρχοντα γενέσθαι.

δ. Κροῖσος ἔπεισεν αὐτὸν γυναῖκα ἄγεσθαι.

ε. Ὠμοσαν οἱ τε Ἕλληνες καὶ Ἀριαῖος σύμμαχοι ἔσσεσθαι.

στ. Κῦρος ὑπέσχετο δώσειν πέντε μνᾶς.

ζ. Λύσανδρος ἐκέλευσε πλεῖν τὴν ταχίστην.

6. Να αναγνωρίσετε το είδος (τελικό, ειδικό) των απαρεμφάτων που υπάρχουν στις παρακάτω προτάσεις:

α. Σωκράτης ἔλεγεν διδάσκειν τὴν ἀρετὴν.

β. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμιζον πείσειν τοὺς Λακεδαιμονίους.

γ. Οἱ στρατηγοὶ ἐκέλευσαν τοὺς στρατιώτας μένειν ἐν τῇ μάχῃ.

δ. Πολλάκις ἐσυμβουλευσαμεν ἡμᾶς μὴ λῦσαι τὰς σπονδὰς.

ε. Οἱ νεανίαί μανθάνουσιν ὑπὸ τοῦ διδασκάλου γράφειν.

στ. Ἐβουλόμην ἂν (=θα ἤθελα) βοηθῆσαί σοι.

7. Να εντοπίσετε τις μετοχές στις παρακάτω φράσεις και να τις αναγνωρίσετε γραμματικά (ρήμα, χρόνος, γένος, αριθμός, πτώση):

α. Ὁ κακῶς βασιλεύων φθονερός ἐστί.

β. Ἴάσων εἰς τὸν ἰσθμὸν πλεύσας τὴν ναῦν (=το πλοίο) ἀνέθηκεν τῷ Ποσειδῶνι.

γ. Ἐρμῆς εἰς Πιερίαν παραγίγνεται κλέψων τὰς βοῦς τοῦ Ἀπόλλωνος.

δ. Ξενοφῶν θύσας τοῖς θεοῖς ἐστράτευσε.

ε. Οἱ πολλάκις (=πολλές φορές) πεπιστευκότες τοῖς ψευδέσι φίλοις ὕστερον οὐδὲ τοῖς πιστοῖς πιστεύουσιν.

στ. Οἱ Πέρσαι ἦλθον τὴν Ἑλλάδα ὑποτάζοντες.

ζ. Κίρκη ἦδετο (=χαιρόταν) παραλλάξασα τοὺς ἐταίρους τοῦ Ὀδυσσέως εἰς ὕας (=γουρούνια).

Απαντήσεις στις ερωτήσεις κατανόησης του σχολικού βιβλίου

1. Για ποιο λόγο είχε καταδικαστεί ο Φιντίας από τον Διονύσιο των Συρακουσών;

Ο Φιντίας είχε καταδικαστεί από το Διονύσιο, τύραννο των Συρακουσών, επειδή είχε συνωμοτήσει εναντίον του.

2. Ποια χάρη ζήτησε ο Φιντίας πριν από την εκτέλεση της ποινής του; Ποια εγγύηση έδωσε για την επιστροφή του;

Ο Φιντίας, πριν από την εκτέλεση της ποινής του, ζήτησε από το Διονύσιο να τον αφήσει να τακτοποιήσει κάποιες υποθέσεις που είχε. Ως εγγύηση ότι θα επέστρεφε για να εκπληρώσει την ποινή του, πρότεινε στο Διονύσιο να φυλακίσει το Δάμωνα, που ήταν πιστός του φίλος. Ο τύραννος απόρησε αν υπάρχει τέτοιος φίλος που θα δεχόταν να φυλακιστεί για χάρη κάποιου άλλου, τελικά όμως τόσο η συμπεριφορά του Δάμωνα όσο και του Φιντία που προσήλθε την τελευταία στιγμή για την εκπλήρωση της ποινής του, του απέδειξαν πως μπορεί να υπάρχει ανιδιοτελής φιλία μεταξύ των ανθρώπων.

3. Πώς αντέδρασε η κοινή γνώμη στην προσφορά του Δάμωνα;

Οι άνθρωποι που παρακολουθούσαν όσα συνέβαιναν ανάμεσα στο Δάμωνα και το Φιντία είχαν διαφορετικές απόψεις. Βλέποντας ότι ο Δάμων είχε πάρει τη θέση του Φιντία στη φυλακή, άλλοι επαινούσαν την υπερβολή της αγάπης προς τους φίλους, ενώ άλλοι θεωρούσαν το Δάμωνα επιπόλαιο ή ακόμη και παράφρονα.

4. Ποια ήταν η αντίδραση του Διονυσίου, όταν διαπίστωσε τη συγκινητική φιλία που συνέδεε το Δάμωνα και τον Φιντία και τη συναίσθηση του καθήκοντος που διέκρινε τους πυθαγόρειους; Γνωρίζετε άλλα χαρακτηριστικά παραδείγματα πιστών φίλων;

Όταν ο Διονύσιος διαπίστωσε τη συγκινητική φιλία που συνέδεε το Δάμωνα με τον Φιντία, απήλλαξε τον κατηγορούμενο από την τιμωρία που του είχε επιβάλει και ζήτησε να δεχτούν και τον ίδιο ως φίλο τους. Το παράδειγμα του Δάμωνα που δέχτηκε να πάρει τη θέση του φίλου του στη φυλακή και η συμπεριφορά του Φιντία που δεν εκμεταλλεύτηκε το φίλο του αλλά επέστρεψε για να εκπληρώσει την ποινή, εντυπώσισαν τον τύραννο των Συρακουσών και του αποκάλυψαν την αίσθηση καθήκοντος και τον ισχυρό δεσμό που ένωνε τους πυθαγόρειους. Από την αρχαία και τη νεότερη ιστορία και παράδοση είναι γνωστές πολλές περιπτώσεις δυνατής φιλίας με χαρακτηριστικότερο ίσως παράδειγμα τη σχέση που συνέδεε τον Πάτροκλο με τον Αχιλλέα, όπως περιγράφεται στην Ιλιάδα του Ομήρου.